

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду од 29. фебруара 2016. године одређени смо за чланове чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **мр Александра Трешњева** под насловом: „**Мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка**“.

Након што смо прегледали достављени рукопис докторске дисертације и извршили њену оцену, слободни смо да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

о завршеној докторској дисертацији

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

а) Основни подаци о кандидату

Кандидат мр Александар Трешњев је рођен 16. фебруара 1969. године у Београду, где је завршио основну и средњу школу. Дипломирао је на Правном факултету Универзитета Кирило и Методије у Скопљу 1995. године. У јануару 2006. године на Правном факултету Унивверзитета у Нишу одбранио је магистарски рад под називом: „Тешка крађа у теорији и пракси кривичног права“.

У Окружном суду у Београду запослио се као приправник 1997. године, где је, након положеног правосудног испита, радио и као стручни сарадник до јануара 2002. године када је изабран за судију Другог општинског суда у Београду. У марту 2009. године је упућен на рад у Окружни суд у Београду, а децембра 2009. године је изабран за судију Вишег суда у Београду, где је од јануара 2012. године распоређен у Посебно одељење за организовани криминал.

Кандидат је члан редакције „Билтена Вишег суда у Београду“ и часописа „Радно-правни саветник“. У раду се служи енглеским језиком.

Учествовао је на бројним научним и стручним скуповима у земљи и иностранству међу којима треба поменути конференцију из међународног хуманитарног права (*Specialized training sessions in international Humanitarian Law*) у Београду 2001. године, студијску конференцију из области права заштите интелектуалне својине (*Intellectual Property Rights – Judicial Consultations*, Washington, D.C.) у Вашингтону 2002 године, учешће у школи људских права за правнике држава југоисточне Европе у Црној Гори 2002. године и у Београду 2005. године, ангажман на специјалистичким студијама за организовани криминал у Београду 2008. године и учешће на конференцији о међународним стандардима и сарадњи у борби против корупције (*International Standards and Cooperation in the Fight Against Corruption*) у Црној Гори, 2008. године.

Кандидат је аутор већег броја научних радова из области материјалног и процесног кривичног права, од којих издвајамо следеће:

1. „Враћање кривичних списа првостепеном суду пре одржавања седнице већа пред другостепеним судом“, *Билтен Округног суда у Београду* бр. 52 Београд, 2000, стр. 113-120;
2. „Примена института законске допуне жалбе изјављене у корист окривљеног“, *Билтен Округног суда у Београду* бр. 54, Београд, 2001, стр. 43-46;
3. „Значај разликовња молбе за повраћај у пређашње стање и жалбе на решење о обустави поступка“, *Билтен судске праксе Првог општинског суда у Београду* бр. 10, Београд, 2001, стр. 13-22;
4. „Условни отпуст“, *Билтен Округног суда у Београду* бр. 57, Београд, 2002, стр. 65-73;
5. „Обијање, проваљивање и савлађивање већих препрека као начини извршења тешке крађе“, *Судска пракса* бр. 11-12/2003, Београд, 2003, стр. 72-79;

6. „Библиографија објављених радова у Билтену Окружног суда у Београду“, *Билтен Окружног суда у Београду*, бр. 63, Београд, 2003, стр. 64-81;
7. „Начини извршења тешке крађе“, *Правни живот*, Том I, бр. 9, Удружење правника, Београд, 2003. стр. 691-706;
8. „Крађа културних добара“, *Правни живот*, Том I, бр. 9, Удружење правника, Београд, 2005, стр. 1003-1015;
9. „Тешка крађа према инкриминацији Кривичног законика“, *Билтен Окружног суда у Београду* бр. 72, Београд, 2006, стр. 58-66;
10. „Привилегована убиства у Кривичном законнику Србије“, *Ново кривично законодавство – дилеме и проблеми у теорији и пракси*, XVIII семинар права, Будва, 2006, стр. 155-179;
11. „Крађа културних добара у законодавству Републике Србије“, *Гласник друштва конзерватора Србије* бр. 30, Београд 2006, стр. 31-34;
12. „Кривичноправна заштита штрајка“, *Радно-правни саветник* бр. 10, Београд, 2006, стр. 89-97;
13. „Кривичноправна заштита на социјалното осигурување во Кривичниот законик на Република Македоније“ (коауторски рад - проф. др Тодор Каламатиев), *Зборник трудови на Правниот факултет „Јустинијан први“ во Скопје – Зборник радова Правног факултета у Загребу, Посвећен професору Фрањи Бачићу*, Скопље - Загреб 2007, стр. 310-321;
14. „Кривичноправна заштита на социјалното осигурување во посебните закони“ (коауторски рад - проф. др. Тодор Каламатиев), *Зборник на Правниот факултет „Јустинијан први“ во Скопје, Во чест на Панта Марина*, Скопље 2007, стр. 376-388;

15. „О радној верзији нацрта закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела“, *Ревија за безбедност* бр. 7, Београд, 2008, стр.19-26;
16. „Привилегована убиства у Руској федерацији“, *Правни живот*, Том I, бр. 9, Удружење правника, Београд, 2009, стр. 615-627;
17. „Привилегована убиства у немачком законодавству“, *Билтен Округног суда у Београду* бр. 80, Београд, 2010, стр. 33-41;
18. „Разлози за одређивање притвора према новом Законику о кривичном поступку“, *Нови правци развоја у кривичнопроцесном праву Србије и поређење са регионом*, Београд, 2012, стр. 69-82;
19. „Дилеме у примени споразума о признању кривичног дела“, *Билтен Врховног касационог суда*, бр. 2/13, Београд, 2013, стр. 243-264;
20. „Позивање у кривичном поступку“ *Правни живот*, том I, бр. 9. Копаоник, 2015, стр. 731-755;
21. „Разлози за притвор у светлу Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода“, *Страни правни живот*, бр. 3/2015, Београд 2015, стр.185-199.

Кандидат је објавио више стручних и научних монографија и књига:

1. *Збирка образаца за примену Законика о кривичном поступку*, Пословни биро, Београд, 2004 (коауторство са Илијом Симићем);
2. *Збирка судских одлука из кривичноправне материје – пета књига*, Службени гласник, Београд, 2004 (коауторство са Илијом Симићем);
3. *Збирка судских одлука из кривичноправне материје – шеста књига*, Службени гласник, Београд, 2005 (коауторство са Илијом Симићем);

4. *Тешка крађа у теорији и пракси*, Интермекс, Београд, 2005;
5. *Збирка судских одлука из кривичноправне материје – седма књига*, Службени гласник, Београд, 2006 (коауторство са Илијом Симићем);
6. *Збирка судских одлука из кривичноправне материје – осма књига*, Службени гласник, Београд, 2008 (коауторство са Илијом Симићем);
7. *Кривични законик с краћим коментаром*, друго измењено и допуњено издање, Београд, 2010 (коауторство са Илијом Симићем);
8. *Збирка образаца за примену Законика о кривичном поступку*, друго измењено и допуњено издање, Београд, 2010 (коауторство са Илијом Симићем);
9. *Коментар Законика о кривичном поступку*, Седмо измењено и допуњено издање, Службени гласник, Београд, 2014 (коауторство са Гораном П. Илићем, Миодрагом Мајићем и Слободаном Бељанским);
10. *Збирка судских одлука из кривичноправне материје – девета књига*, Службени гласник, Београд, 2013;
11. *Приручник за примену Законика о кривичном поступку*, Пословни биро, Београд, 2013 (коауторство са Владимиром Вучинићем).

б) Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата носи наслов „Мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка“, има 547 страница А4 формата (фонт *Times New Roman* 12, проред основног текста 1.5, маргине 30 mm) и у потпуности је у складу са захтевима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја. Дисертација садржи насловну страну на српском и енглеском језику, страну са информацијама о ментору и члановима комисије, страну са подацима о

докторској дисертацији на српском и енглеском језику, укључујући резиме на српском и енглеском језику и кључне речи, осам страница садржаја, попис литературе на 26 страница и биографију аутора. Истраживачку грађу за докторску дисертацију чине уџбеници, различити монографски научни радови, зборници радова, научни чланци и студије, као и законски текстови.

Садржајем дисертације обухваћен је увод (стр. 1-5), два дела (први део стр. 6-244 и друго део стр. 245-501) са укупно четири поглавља рада и закључак (стр. 502-517), а рад садржи 1026 фусноту у тексту. Списак литературе обухвата 338 коришћених библиографских јединица.

II Предмет и циљ дисертације

Један од значајних кривичнопроцесних института јесу мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка. Ова група правних института представља претпоставку за примену већини других процесних института. Наиме, да би кривични поступак могао да тече неометано и да би се могли примењивати сви други процесноправни институти потребно је обезбедити присуство окривљеног. Неопходно је да се ови институти примењују правилно и на тај начин остваре нужне претпоставке за законито спроведен поступак и ваљану примену свих других процесноправних института у оквиру кривичног процесног права. Непримењивање или неправилна примена ових инструмената кривичнопроцесног права би отежала или онемогућила спровођење кривичног поступка, а уједно би довела у питање могућност примене и других процесних института. Услед тога би кривични поступак неразумно дуго трајао што би узроковало повреду права на правично суђење. Треба рећи и да непридржавање основних правила приликом доношења одлуке о примени неке од ових мера, тачније посезање за строжом мером иако се сврха може остварити и применом блаже мере, може имати за последицу повреду низа права окривљеног као што су право на слободу, право на слободу кретања, право на правично суђење, тј. низа Уставом зајамчених права.

Доношењем новог Законика о кривичном поступку, уместо досадашњих пет, прописано је седам посебних мера за обезбеђење присуства окривљеног и

за несметано вођење кривичног поступка. Не само да је Законик увео две потпуно нове мере које наша кривичноправна теорија и пракса није познавала, већ су и остале мере добиле другачији садржај и услове под којима могу да буду примењене. У докторској дисертацији на заокружен начин извршена анализа значаја и положаја ове групе процесноправних института, што је од значаја како за науку, тако и за судску праксу.

Предмет истраживања јесте детаљна обрада појма, значаја и услова под којима су мере за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка уређене како у унутрашњем, тако и упоредном кривичном процесном праву. Основни циљ рада је систематизована студија процесноправног дејства ових института, које до сада није на један целовит начин размотрено у нашој стручној јавности. Поред сазнајног, односно научног циља, остварен је и један практични циљ, који подразумева употребу резултата истраживања у правцу даљег развоја кривичнопроцесног права које би успешно „помирило“ два на први поглед опречна захтева – потребу за ефикаснијим кривичним поступком и поштовање права окривљеног уз најмања ограничења која су потребна у конкретном случају.

III Основне хипотезе од којих се пошло у истраживању

Приликом истраживања мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка кандидат је пошао од следећих хипотеза:

- Да се мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка могу одредити само на бази чињеница које се утврђују у кривичном поступку.

У току кривичног поступка утврђују се чињенице на основу којих се одлучује о постојању кривичног дела. Те чињенице не могу се утврђивати изван кривичног поступка нити у другим поступцима. Истраживање је показало да у погледу одређивања мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка не могу важити никаква друга правила осим оних које предвиђа позитивно кривично процесно законодавство. На тај начин је

научно потврђена почетна хипотеза да се мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка могу одредити само на бази чињеница које се утврђују у кривичном поступку.

- Да се докази на којима ће се заснивати судска одлука о кривичној оптужби могу користити и приликом доношења одлука у вези с одређивањем мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка.

Утврђивање чињеница у кривичном поступку врши се на основу прикупљених и изведених доказа. О њиховој ваљаности се по правилу одлучује у фази главног претреса, а то по правилу значи након што је одлучено о примени одређене мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка. Истраживање је показало да суд може одлучити о ваљаности доказа и у поступку за одређивање мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка, а касније их може користити и као основ за доношење одлуке о кривичној оптужби.

- Да се приликом контроле мере морају поново испитати сви докази који су коришћени приликом одређивања мере, као и да се морају узети у обзир и сви новоприкупљени докази.

У погледу највећег броја мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка, важи правило да је након одређивања неопходно у одређеним временским периодима испитати оправданост њихове примене. Том приликом се морају утврдити све чињенице које су од значаја за њихово даље трајање или укидање. Истраживањем је потврђена почетна хипотеза да се приликом контроле оправданости постојања одређене мере морају поново испитати сви докази који су коришћени приликом њеног одређивања, али је неопходно узети у обзир и све новоприкупљене доказе.

- Да се приликом одређивања појединих мера увек одређује она која у конкретном случају представља најблажу неопходно потребну меру за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка.

Све мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка су по својој суштини мере процесне принуде, чак и када је

у питању позив као најблажа мера. У току кривичног поступка окривљеног штити претпоставка невиности. Истраживање је показало да орган поступка не сме да посегне за строжом мером уколико се иста сврха може постићи блажом.

- Да су чињенице на којима се заснива одлука о одређивању појединих мера правно релевантне и стварно постојеће.

Утврђивање чињеница је један од основних задатака кривичног поступка. У току целог поступка прикупљају се докази на бази којих се утврђују чињенице, које морају бити правно релевантне и стварно постојеће. Истраживање је показало да се, поред чињеница значајних за одлучивање о кривичној оптужби, и у односу на мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка морају утврдити правно релевантне и стварно постојеће чињенице.

- Да у нашем кривичном поступку није потребно прописивати да се не доказују општепознате чињенице од којих зависи оцена о одређивању или продужењу мере.

Општепознате чињенице се не доказују у поступку. Овај принцип важи у свим поступцима. Истраживање је показало да је овај принцип уздигнут на ниво начела које се и без изричитог прописивања примењује у кривичном поступку, а то значи и у његовом делу који се односи на мере за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка.

- Да се оцена доказа на којима се заснивају чињенице од значаја за одређивање или продужење мера за обезбеђење присуства окривљеног за несметано вођење кривичног поступка могу ценити по принципима „слободне оцене доказа“ и „слободног судијског уверења“.

Слободно судијско уверење претпоставља ослањање на општеприхваћена знања, реална искуства, рационално мишљење и логично закључивање. То уверење базира се на слободној оцени доказа, при томе предмет слободног судијског уверења не могу бити незаконити докази. Истраживање је показало да се једино на бази ова два принципа могу ценити и докази од значаја за одређивање или продужење мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка.

IV Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација, поред увода и закључних разматрања, састојати се из два дела. Први део обухвата три главе: основна разматрања, историјат и упоредни приказ. Други део је посвећен обради позитивноправног уређења појединих мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка. У складу с тим, анализа обухвата позив, довођење, забрану прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем, забрану напуштања боравишта, јемство, забрану напуштања стана и притвор, као и одређене мере којима се омогућавају несметано вођење кривичног поступка.

Полазиште у истраживању састоји се у осврту на нека основна питања која се постављају у вези с мерама за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка. У делу посвећеном томе, анализирани су међународни стандарди и уставни оквир за примену ових мера.

У Глави другој анализиран је историјски развој и дат приказ мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка, почев од Законика о поступку судском у кривичним делима из 1865. године, па преко законика из 1929. године, 1948. године, 1953. године и 1976. године, закључно са Закоником из 2001. године. Разматрање предмета докторске дисертације у историјском контексту је од посебног значаја за разумевање места и значаја ових мера у данашњем позитивном праву. У овом делу нагласак је на општем приказу настанка и развоја ових мера, са освртом на тада важећа законска решења. Утврђивање времена и услова под којим су настале поједине мере нужно доводи до тога да се утврди њихов *ratio legis*, а то несумњиво доприноси бољем разумевању постојећих мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка.

У Глави трећој анализирана су решења у упоредном праву. У упоредноправним решењима можемо запазити да је овај процесни институт у различитим правним традицијама није подједнако развијен. На то у великој мери утиче и чињеница да ли је реч о земљама које припадају континенталним или *common law* правним системима. Од континенталних правних система

размотрена су решења у француском и немачком праву, што је учињено с обзиром на значај ових националних права и утицај који она имају у континенталном праву. Упоредна анализа обухвата и земље англо-америчког круга, тачније енглеско право и право Сједињених Америчких Држава. Упоредни поглед на наведена *common law* законодавства има нарочит значај у светлу (у јавности често понављање) тврдње о „американизацији“ нашег кривичног поступка. Поред тога, проучени су ови институти и у земљама региона, што омогућава сагледавање праваца у којима су се кретали законодавци из нашег непосредног окружења.

Други део рада бави се анализом мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка у нашем позитивном законодавству. Поред значаја и сврхе мера за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка, проучена је свака мера засебно, а утврђен је и њихов међусобни однос и место сваке од њих у кривичном поступку. Посебна пажња посвећена је сагледавању позива као најопштије мере којом се обезбеђује присуство окривљеног. У оквиру позивања посебно је разграничено на који начин се позива окривљени и која су његова права и дужности, а на који начин се позивају остали учесници у поступку. Довођење, као следећа мера за обезбеђење присуства окривљеног, размотрено је са различитих аспеката, почев од тога како се и под којим условима извршава наредба за довођење, под којим условима се одређује довођење и ко га може одредити. Забрана прилажења, састајања или комуникације са одређеним лицем и посећивања одређених места посебна је мера, коју процесно законодавство до сада код нас није познавало, а у вези с тим одређен је њен значај, као и ситуације у којима се може примењивати.

Забрана напуштања боравишта представља меру која је већ постојала у процесном законодавству, али у нешто измењеном облику, тако да је овај институт сагледан у светлу нових процесних мера, односно одређени су му место и значај у односу на друге мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка. Уз ову меру могуће је окривљеном забранити посећивање одређених места, може му бити наложено да се повремено јавља одређеном државном органу или му могу бити привремено одузете путне исправе или возачка дозвола. У раду је анализирано и у којој мери је у односу на раније законско решење (које није на задовољавајућ начин

уређивало могућност одузимања возачке дозволе као самосталну меру), прихватљиво ново законско решење.

Јемство је у односу на досадашњу законску регулативу у значајној мери измењено, те је стога одређен његов положај и улога у систему мера за обезбеђење присуства окривљеног. Посматрана у светлу нове законске регулативе која предвиђа већи број мера у односу на раније законско решење, могућност примене јемства је у великој мери проширена. Поред познатих ситуација у којима јемство може да замени притвор, проучена су и нова процесна решења која уводе и два нова случаја, од којих се један односи на одређивање јемства уместо притвора који је одређен јер се окривљени крије или се не може утврдити његова истоветност, или јер оптужени очигледно избегава да дође на главни претрес. Поред тога, јемство може заменити притвор и у случају када се окривљеном суди за кривична дела за која је прописана казна затвора преко 10 година, односно преко 5 година за дела са елементима насиља, или му је изречена казна затвора од 5 година или тежа казна. У оквиру поља примене ове мере, анализирано је и ново законско решење, по којем се јемство може одредити и без предлога окривљеног.

Потпуно нову меру за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка представља забрана напуштања стана. Ова мера представља алтернативу притвору, на штоа упућује анализа разлога за њено одређивање који се у значајној мери подударују с постојећим притворским основима. У раду је дата анализа ове мере, одређено је поље њене примене и изучени су услови за њено одређивање и спровођење.

Значајне новине у нашем процесном законодавству се уочавају када је реч о садржинском аспекту мера које су и раније биле присутне. Притвор је једна од најстаријих мера за обезбеђење присуства окривљеног, али нови Законик о кривичном поступку у битноме мења разлоге за одређивање притвора. Због тога је изучено под којим се условима и како притвор може одредити, с посебним освртом на јемства која садрже Устав Републике Србије и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода. С тим у вези, посебна пажња је посвећена анализи одлука Уставног суда и Европског суда за људска права. У оквиру притвора је детаљно истражен и начин поступања са притвореницима. Када је у питању притвор, уочава се јасна тенденција законодавца да ограничи поље примене ове мере и да за њом суд може да посегне само у изузетним

случајевима. Ово стога што су разлози за одређивање притвора у битноме ограничени, и то како у односу на претходна процесноправна решења, тако и у односу на друге мере за обезбеђење присуства окривљеног у кривичном поступку, будући да суд сада располаже већим бројем мера за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка. Стога је у раду посебна пажња посвећена разматрању односа између притвора и других мера, као и могућностима одређивања блажих мера уместо притвора.

У закључним разматрањима кандидат је изложио најважније резултате свог истраживања и дао одређене *de lege ferenda* предлоге у циљу побољшања постојећег законског уређења мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка.

V Остварени резултати и научни допринос дисертације

Остварене резултате и научни допринос дисертације најбоље је сагледати кроз важније *de lege ferenda* предлоге до којих је кандидат дошао након спроведеног истраживања. То су следећи предлози:

Требало би пре свега изменити назив Главе VIII Законика о кривичном поступку која би се убудуће звала „Мере за обезбеђење присуства учесника у поступку и за несметано вођење кривичног поступка“. У складу с тим, неопходно је изменити и систематизацију одређених законских решења тако да би у оквиру ове главе, поред наведених, биле прописане и све остале мере за обезбеђење присуства учесника у поступку и несметано вођење кривичног поступка.

Треба приметити да Законик о кривичном поступку предвиђа једино могућност привођења осталих учесника у поступку уколико су уредно обавештени, па се не одазову на позив органа поступка, а изостанак не оправдају или се без одобрења удаље са места где треба да буду испитани. Оно што остаје недоречено јесте како поступити ако сведок очигледно избегава да прими позив и буде уредно обавештен. За разлику од окривљеног коме се позив може доставити преко огласне табле у свакој ситуацији када се достављање не може извршити, постоје ситуације у којима сведок или други учесник у поступку „успешно“ избегавају пријем позива. Законик о кривичном поступку не садржи решења на који начин треба поступати у тим

случајевима, а то може довести до озбиљних потешкоћа у поступку. У складу с тим, дат је *de lege ferenda* предлог да *сведок, вештак, стручни сарадник и грађанин који се позивају ради прикупљања обавештења, у поступку могу бити доведени ако се није могла извршити уредна достава позива, а из околности очигледно произилази да избегавају његов пријем.*

Када је у питању мера забране прилажења, састајања или комуникације са одређеним лицем и посећивања одређених места, полиција контролише поштовање забрана које су изречене у оквиру наведене мере. У обављању овог задатка полиција може прикупљати податке од особа са којима је окривљеном забрањено контактирање, разговарати са окривљеним да би се утврдило поштује ли меру и т. сл. Отворено је питање због чега суд одређује да само полиција може контролисати примену мере забране прилажења, састајања или комуникације са одређеним лицем и посећивања одређених места. Наиме, приликом прописивања мере законодавац је предвидео да се окривљеном може наложити да се повремено јавља полицији, али и поверенику из органа државне управе надлежног за извршење кривичних санкција или другом државном органу одређеном законом. Поставља се питање зашто повереник или други државни орган одређен законом не могу контролисати примену ове мере, тим пре ако се има у виду да је чланом 19. Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера предвиђено да је – када суд донесе одлуку којом је окривљеном изречена забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем, односно друга мера са обавезом јављања окривљеног поверенику – повереник тај који израђује програм поступања, са којим упознаје окривљеног, те има и обавезу да обавести суд, полицију и повереничку службу о кршењу обавезе јављања. С друге стране, сасвим је сигурно да би контрола била делотворнија уколико би била проширена и на повереника из органа државне управе надлежног за извршење кривичних санкција. Стога стоји *de lege ferenda* предлог да се контрола примене мере поред полиције прошири и на повереника из органа државне управе надлежног за извршење кривичних санкција.

У погледу забране напуштања боравишта постоје два *de lege ferenda* предлога. Први се састоји у измени назива ове мере. Она је и раније постојала, с тим што је сада, поред забране напуштања места боравишта, могуће изрећи и забрану напуштања Републике Србије, чиме се окривљеном омогућава већа слобода кретања, која је код ове мере ограничена. Једино што је остало неизмењено у односу на претходно законско решење јесте назив, стога би требало да он гласи *Забрана напуштања боравишта или територије Републике Србије*. Надаље, поред јасне

законске формулације да се обавештава министарство надлежно за унутрашње послове, у пракси је неспорно да се неће обавестити непосредно министарство, већ полицијска станица надлежна на територији на којој окривљени има пребивалиште, односно боравиште. То је сасвим разумљиво, с обзиром на то да се министарство не бави пословима везаним за меру забране напуштања места боравишта. Сагласно томе, други предлог *de lege ferenda* јесте да се законска формулација измени тако што ће суд, уместо обавештавања министарства надлежног за унутрашње послове, бити обавезан да обавести надлежну полицијску станицу према месту боравишта окривљеног.

У погледу услова за изрицање мере привременог одузимања возачке дозволе, постављеном законском формулацијом прате се решења садржана у Кривичном закону. Међутим, и поред тога сувишно је постављање оба алтернативна услова за изрицање ове мере. Наиме, услов који је предвиђен у тачки 1, да се поступак води због кривичног дела у вези с чијим извршењем или припремањем је коришћено моторно возило, шире је постављен и обухвата све ситуације које су предвиђене у услову из тачке 2, да се поступак води за кривично дело угрожавање јавног саобраћаја које је учињено са умишљајем. На основу тога је предлог *de lege ferenda* да се тачка 2. изостави из будућег законског решења.

Следећа група предлога за побољшање законског текста односи се на јемство. Поред тога што је део законске формулације који гласи *да буде стављен у притвор* преузет из претходних законских решења, у садашњој верзији закона делује анахроно. Наиме, окривљени се не ставља у притвор, он се лишава слободе. Стога би прихватљивија формулација гласила *окривљени према коме је одређен притвор из разлога прописаних...*, јер је управо одређивање притвора претпоставка за одређивање јемства, па у том стоји предлог *de lege ferenda*. Да би се отклониле све недоумице у тумачењу законске норме у делу који се односи на могућност одређивања јемства као супсидијарне мере у односу на забрану напуштања стана и забрану напуштања боравишта, предлог је *de lege ferenda* да се законска дефиниција допуни тиме што би се изричито дозволила могућност одређивања јемства и у односу на ове мере.

Имајући у виду да се јемство, поред опасности од бекства, може одредити у случају када је реч о узнемирењу јавности, јавља се дилема зашто окривљени даје обећање да се неће крити и да без одобрења суда неће напустити боравиште. Делује као пропуст законодавца да одреди давање обећања и у овом случају, јер обећање окривљеног да се неће крити и да без одобрења суда неће напустити боравиште губи

сврху, с обзиром на то да не постоји опасност од бекства. С друге стране, нема смисла тражити од окривљеног да се обавезе да неће узнемиравати јавност, јер се узнемирење јавности може појавити само као резултат начина извршења и последица кривичног дела. У складу с тим би *de lege ferenda* предлог био да се из законског текста изостави обавеза окривљеног да даје обећања у случају одређивања јемства из разлога прописаног у члану 211. ставу 1. т. 4. ЗКП.

Посебна група *de lege ferenda* предлога односи се на притвор. Када је реч о укидању притвора, треба указати на одредбу 246. став 2. Закона о извршењу кривичних санкција, према којој се притвореник одмах отпушта и кад истекне време за које је одређен притвор. Поред тога што би се теоријски могла направити разлика између доношења решења о укидању притвора и отпуштању притвореника, у пракси та разлика не постоји. Наиме, притвореник се отпушта само на основу решења о укидању притвора. Треба истаћи и то да судови пазе на рокове када је у питању притвор и није забележено да се рок у том смислу не поштује. Треба напоменути и то да Законик не познаје институт отпуштања из притвора, већ само укидање притвора. Поред тога, може се поставити питање шта би се десило уколико би било донето решење о продужењу притвора, а из било ког разлога оно не би било благовремено достављено заводу у којем се налази притвореник. Законик такву ситуацију не познаје, а према одредбама Закона о извршењу кривичних санкција притвореник би морао бити пуштен на слободу. У овој ситуацији неспорно се ради о пропусту који повлачи одговорност, али дилема је да ли последица оваквог пропуста треба да буде отпуштање притвореника из завода. Следеће питање је како се односити према притвору у том случају. Беспредметно би било доносити решење о укидању притвора када је притвореник већ отпуштен, али с друге стране такво решење не би могло да постоји, јер не производи правно дејство. Посебно би било беспредметно контролисати разлоге за притвор. Надаље, ако притвор није укинут, он не би могао бити ни поново одређен уколико би се опет појавили разлози за његово одређивање, а посебно при чињеници да ти разлози још постоје јер је донето решење о продужењу притвора. На основу свега се може закључити да је у пракси члан 246. став 2. Закона о извршењу кривичних санкција непримењив па га *de lege ferenda* треба брисати.

У погледу одређивања начина смештаја лица за која постоји сумња да су учествовала у извршењу истог кривичног дела, постоји законска неуједначеност. Наиме, Закон о извршењу кривичних санкција прописује да се ова лица у притвору обавезно одвојено смештају (члан 237. став 3. Закона о извршењу кривичних санкција),

док Законик о кривичном поступку предвиђа да се та лица по правилу (али не и обавезно) не могу сместити у истој просторији (члан 217. став 3. ЗКП, а истоветно и члан 15. став 1. Правилника о извршењу мера притвора). Да би се решио овај сукоб закона, мора се поћи од принципа *lex posterior derogat legi priori*, што би у конкретном случају значило да се примењују одредбе Закона о извршењу кривичних санкција, јер је он донет 2014, за разлику од Законика који је донет 2011. године. До истог решења бисмо дошли и уколико бисмо проблем истражили *ratio legis* ова норме, а то је у првом реду интерес вођења кривичног поступка. Наиме, у интересу кривичног поступка је да се не смештају у исту просторију лица којима се ставља на терет да су учествовала у истом кривичном делу, јер би могла утицати једна на друге и тиме ометати поступак. Поред тога, ту су и интереси одржавања реда у притвору, јер постоји већа опасност од нереда уколико би се у истим просторијама смештала лица којима се ставља на терет да су заједно учествовала у истом кривичном делу. При овако постављеном проблему, јасно је да се овај сукоб закона може решити једино тако што ће се поштовати одредба Закона о извршењу кривичних санкција, јер она успоставља виши стандард заштите. Ипак, остаје дилема како ће се организовати смештај притвореника када се одреди притвор према већем броју лица којима се ставља на терет да су заједнички учествовала у извршењу кривичног дела, као што би, на пример, могао бити случај са кривичним делом учествовања у скупини која врши насиље. Свакако би се овај сукоб закона морао решити тако што би се та два законска решења уједначила, па у том смислу стоји и предлог *de lege ferenda*.

VI Закључак

У својој докторској дисертацији кандидат је темељно обрадио институт мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка. Ради се о институту о којем на свеобухватан начин у српској литератури није много писано. Приликом обраде предметне материје коришћени су сви релевантни научни методи.

Дисертација одговара претходно одобреној пријави и приликом њене израде није било одступања од прихваћене теме, а кандидат се у највећој мери придржавао унапред постављеног оквира истраживања и почетних методолошких начела.

Кандидат је у потпуности одговорио захтеву и на систематичан начин је обрадио мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног

поступка. Наведено потврђује и преко 300 библиографских јединицакоје су коришћене у писању докторске дисертације. Дисертација представља комплексан и целовит научни рад у којем је предметна материја продубљено размотрена. Рад је писан добрим стилем, систематично и прегледно.

Имајући у виду наведене одлике ове дисертације мишљења смо да се може дати позитивна оцена овом раду као и да он представља допринос теоријској обради теме која је предмет дисертације. Сматрамо зато да рад кандидата **мр Александар Трешњев** под насловом „Мере за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка“ у свему испуњава законске и статутарне услове који се захтевају да би се рад могао прихватити као докторска дисертација, па због свега наведеног, Комисија

П р е д л а ж е

да Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду прихвати овај рад као подобан за јавну одбрану, као и да одреди комисију пред којом ће **мр Александар Трешњев** бранити предметну докторску дисертацију.

У Београду, 25. марта 2016. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

проф. др Милан Шкулић,
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

проф. др Горан П. Илић,
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

проф. др Божидар Бановић,
редовни професор Факултета безбедности
Универзитета у Београду,

доц. др Вања Бајовић,
доцент Правног факултета
Универзитета у Београду